

Myönteinen tulevaisuus Suomelle

Professori Eeva Furman, SYKE
Kestävän kehityksen asiantuntijapaneeli

1.6.2022

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkinen kuuleminen

Kestävän kehityksen asiantuntijapaneeli

Tieteen ääni – päätöksenteon tuki – keskustelun virittäjä

- **Tuomme** tieteen näkökulmia ja eettisiä pohdintoja päätöksentekoon.
- **Tavoitteemme on** edistää sellaista yhteiskunnallista muutosta, joka ottaa huomioon sekä ympäristön että ihmisen hyvinvoinnin.
- **Haluamme olla** siellä, missä kestävydestä puhutaan.

Monitieteinen ja alueellisesti edustava paneeli

Puheenjohtaja: prof. Eeva Furman,
Suomen ympäristökeskus, ympäristöpolitiikka,
kestävyysmurros

Jäsenet:

- Minna Halme,
 - Aalto yliopisto, kestävä talous ja liiketoiminta
- Jouni J.K. Jaakkola,
 - Oulun yliopisto, terveys ja hyvinvointi
- Lassi Linnanen,
 - Lappeenrannan-Lahden teknillinen yliopisto, systeemijätö, ympäristötalous, vpj.
- Mikko Mönkkönen,
 - Jyväskylän yliopisto, ekologia ja luonnonvarojen käytön kestävyys

Koordinoivat organisaatiot:

Suomen ympäristökeskus (SYKE),
Luonnonvarakeskus (Luke) ja Helsingin yliopiston
kestävyystieteen instituutti (HELSUS)

E.-L. Apajalahti & Linda Lammensalo (HELSUS)
Katriina Soini (Luke)
Jari Lyytimäki (SYKE)

- Arto O. Salonen,
 - Itä-Suomen yliopisto, ekososiaalinen transformatio
- Katriina Siivonen,
 - Turun yliopisto, tulevaisuudentutkimus, kulttuurinen kestävyysmurros
- Juho Saari,
 - Tampereen yliopisto, sosiaali- ja terveystieteet
- Anne Tolvanen,
 - Luonnonvarakeskus, metsien käyttö ja ilmastomuutoksen hillintä
- Tuuli Toivonen,
 - Helsingin yliopisto, kaupunkimaantiede

Suomalaisten yhteinen etu on maapallon elinkelpoisuuden säilyttäminen.

Kestävyysmurros pitää ottaa valtion, kuntien ja yritysten johtamisen päätavoitteeksi.

Kestävyysmurrokseen osallistuminen on tehtävä kansalaisille sujuvaksi ja taloudellisesti houkuttelevaksi.

Kuusi polkua kestävyysmurrokseen: **evästyksellä systemaattisen kestävyysmurroksen edistämiseksi Suomessa**

Suomalaisten yhteinen etu on maapallon elinkelpoisuuden säilyttäminen.

Kestävyysmurrokseen osallistuminen on tehtävä kansalaisille sujuvaksi ja taloudellisesti houkuttelevaksi.

Kestävyysmurros pitää ottaa valtion ja yritysten johtamisen päätavoitteeksi.

Globaali kestävyyden kehityksen raportti osoittaa, että etenimme kohti Agenda 2030:n kestävä kehityksen tavoitteita, mutta aivan liian hitaasti. Erityisesti kasvot, ilmastonmuutos, biodiversiteetti ja ihmisten määrä laajenevat edelleen. Näiden ilmiöiden taustalla on monia toisiaan vaikuttavia tekijöitä. Suurta on kuitenkin käännettävissä, jos kansalliset rippuvuudet tunnistetaan ja yhteiskuntajärjestelmää sopeutetaan luotua kokonaisvaltaiseen murrokseen kestävä suuntaan.

KESTÄVYYSPANEELIN JULKAISUJA 1/2020

Suomalaisten yhteinen etu on maapallon elinkelpoisuuden säilyttäminen.

Kestävyysmurros pitää ottaa valtion, kuntien ja yritysten johtamisen päätavoitteeksi.

Kestävyysmurrokseen osallistuminen on tehtävä kansalaisille sujuvaksi ja taloudellisesti houkuttelevaksi.

Valtionhallinnolla on suuri rooli viitoittaa tietä

Kuusi polkua kestävyysmurrokseen: **evästyksen systemaattisen edistämiseksi Suomessa**

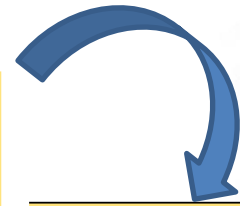
Suomalaisten yhteinen etu on maapallon elinkelpoisuuden säilyttäminen.

Kestävyysmurrokseen osallistuminen on tehtävä kansalaisille sujuvaksi ja taloudellisesti houkuttelevaksi.

Kestävyysmurros pitää ottaa valtion ja yritysten johtamisen päätavoitteeksi.

Globaali kestävyyskehityksen raportti osoittaa, että etenemme kohti Agenda 2030:n kestävä kehityksen tavoitteita, mutta aivan liian hitaasti. Erilaisuus kasvaa, ilmastonmuutos etenee, biodiversiteettitilasto ja jätteen määrä kasvavat edelleen. Näiden ilmiöiden taustalla on monia toisiaan vaikuttavia tekijöitä. Suurta on kuitenkin käännettävissä, jos keskeiset riippuvuudet tunnistetaan ja yhteiskuntajärjestelmistä kootaan luotua kokonaisvaltaisen murros kestävään suuntaan.

KESTÄVYYSPANEELIN JULKAISUJA 1/2020

**Myönteinen
tulevaisuus
Suomelle**

SYKE

Myönteinen tulevaisuus Suomelle

Irtipäästö

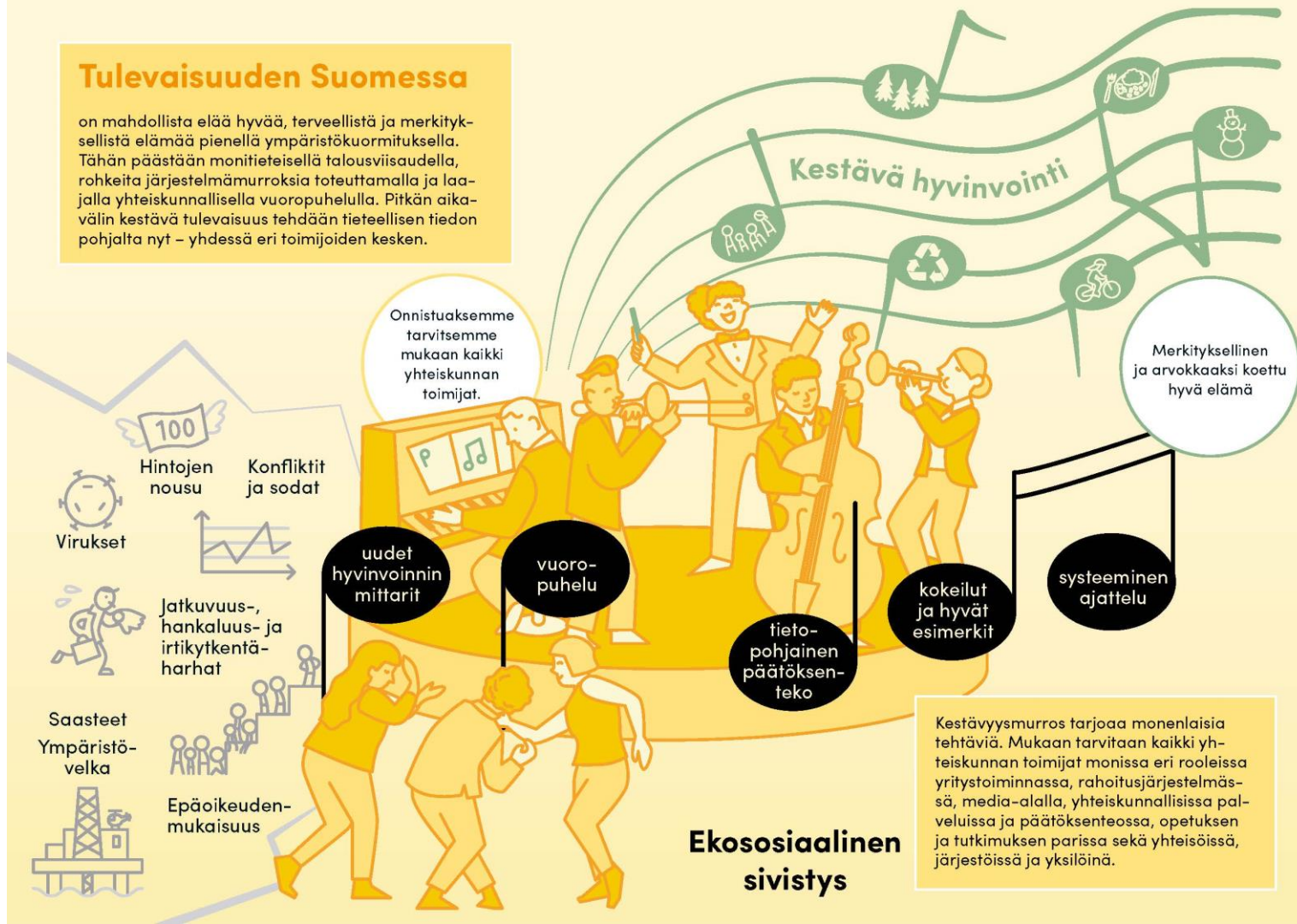
- uhkakuvien kautta syntyvästä lohduuttomasta tulevaisuudesta
- ajatuksesta, että tuhlailevaa nykymenoa voitaisiin jatkaa vain pienin korjauksin

Suunnattu tukemaan valtionhallinnon ohjauksen suunnittelua

Tulevaisuuden Suomessa

on mahdollista elää hyvää, terveellistä ja merkityksellistä elämää pienellä ympäristökuormituksella. Tähän päästään monitieteisellä talousviisaudella, rohkeita järjestelmämurroksia toteuttamalla ja laajalla yhteiskunnallisella vuoropuhelulla. Pitkän aikavälin kestävä tulevaisuus tehdään tieteellisen tiedon pohjalta nyt – yhdessä eri toimijoiden kesken.

Onnistuaksemme tarvitsemme mukaan kaikki yhteiskunnan toimijat.

Kestävä hyvinvointi

Merkityksellinen ja arvokkaaksi koettu hyvä elämä

Hintojen nousu

Konfliktit ja sodat

Jatkuvuus-, hankaluus- ja irtikytkentäharhat

Saasteet
Ympäristövelka

Epäoikeudenmukaisuus

uudet
hyvinvoinnin
mittarit

vuoro-
puhelu

tieto-
pohjainen
pätöksenteko

kokeilut
ja hyvät
esimerkit

systeeminen
ajattelu

Ekososiaalinen
sivistys

Kestävyysmurros tarjoaa monenlaisia tehtäviä. Mukaan tarvitaan kaikki yhteiskunnan toimijat monissa eri rooleissa yritystoiminnassa, rahoitusjärjestelmässä, media-alalla, yhteiskunnallisissa palveluissa ja päätöksenteossa, opetuksen ja tutkimuksen parissa sekä yhteisöissä, järjestöissä ja yksilöinä.

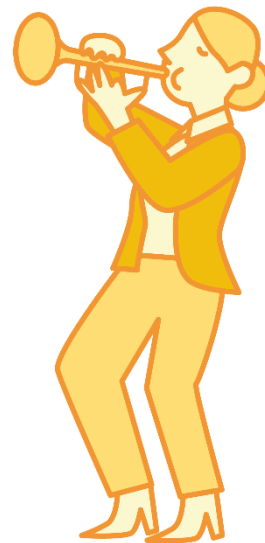
Uudenlainen myönteinen kestävän Suomen tulevaisuuskuva on tutkitusti tarpeen

1. Tulevaisuuden Suomessa on mahdollista elää hyvää ja merkityksellistä elämää pienellä ympäristökuormituksella.
2. Ekologisesti kestävän ja reilun hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen on samanlainen kansallinen hanke kuin aikoinaan yleisen oppivelvollisuuden ja koulujärjestelmän luominen ja kaikkia palvelevan terveydenhuollon luominen tai eläkejärjestelmän käynnistys olivat.
3. Suomi toimii vääjäämättä globaaleissa yhteisössä osana planeetan luonnonjärjestelmiä.

Yhteiskunnallinen keskustelu keinona

- Vaikka vakaassa toimintaympäristössä päätöksenteon rutiinit auttavat toimimaan tehokkaasti, murrosvaiheessa on irtauduttava vanhasta, jotta voidaan ratkaista uudenlaisia haasteita.
 - Tarvitaan uudenlaista tietoa sekä uudenlaisia tiedontuotannon ja soveltamisen tapoja.
 - Eri toimijoita aidosti kuuntelevan yhteisen keskustelun perustaksi tarvitaan monitieteistä ja laaja-alaista tutkittua tietoa.

Tarvitsemme nopean muutoksen

- Kestävyysmurrosten esteenä on hidasteita ja harhapoluille ohjaavia suuntaviittoja, joista on nyt päästettävä irti.
- Onnistuaksemme tarvitsemme mukaan kaikki yhteiskunnan toimijat mediasta finanssialaan.
- Valtionhallinnolla on suuri rooli viitoittaa tietä.

Hankaluusharha

- Hankaluusharhassa kestävyysmurros nähdään toisiinsa arvaamattomasti kytkeytyvien haasteiden hankalana kimppuna

Tarvitaan

- jaettuja kokemuksia siitä, että kestävyys tarkoittaa entistä helpompaa, mukavampaa ja toimivampaa ympäristöä, kuten planetaarinen terveys, siirtymä kasvisproteiineihin, onnistuneet murrostilanteet.

Jatkuvuusharha

- Jatkuvuusharhassa rakennetaan huomista eilisen saumattomaksi jatkumoksi, eikä osata kuvitella radikaalisti muunlaisia tulevaisuuksia.

Tarvitaan

- tulevaisuustietoisuuden vahvistamista, jolla voidaan luoda ymmärrystä vaihtoehtoisista tulevaisuuksista, toimijuutta muutosten edessä, kykyä systeemiseen ajatteluun ja huolenpitoa toisista.

Kohti pitkäjännitteistä riskien hillintää

Irtikytkenän illuusio

- Jatkuvuusharhaan liittyy myös kuvitelma siitä, että pystymme samanaikaisesti kasvattamaan taloutta ja pienentämään ympäristön kuormaa.

Tarvitaan

- Yhteistä ymmärrystä, että hyvinvoinnin irtikytkentää talouskasvusta tai ympäristökuormituksesta ei voi saavuttaa nopeasti.
 - bruttokansantuotteen rinnalle nykyistä kattavampia ja realistisempia talouden mittareita
 - jämäkkää julkista ohjaamista myös kansainvälisellä tasolla läpinäkyvyyden varmistamiseksi
 - uudenlaisten hyvinvoinnin käsitteiden - kuten planetaarisen terveyden - operationalisointia

Globaalia talousviisautta

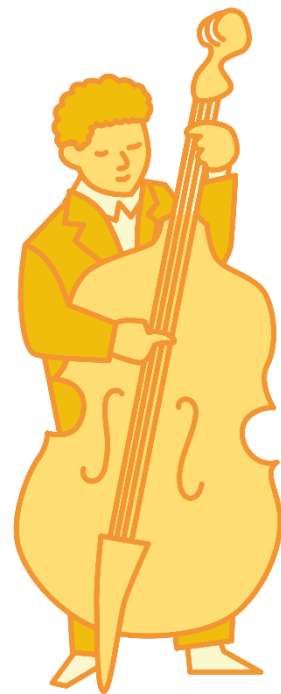
- Kaikki kasvu ei ole laadultaan samanarvoista. Tarvitsemme tiettyjä asioita paljon vähemmän kuin toisia, vaikka nykyisessä talouden tilinpidossa nämä näkyisivät samanarvoisina.
- Kestävyyismurrosten hallittu toteutus edellyttää rajua kasvua niillä toimialoilla, jotka ratkaisevat asioita, ja rajua supistumista tai toiminnan kertakaikkista lopettamista niillä toimialoilla, jotka ovat haitallisia.
 - Elinkeinotukien uudelleensuuntaaminen on keskeinen ohjauskeino.
 - Pitkällä aikavälillä kestäväysmurros on paras keino varallisuusromahdusten ehkäisyyn. Avoin keskustelu varallisuuden yhteiskunnallisesti oikeudenmukaisesta jakautumisesta on tarpeen.

Kuinka eteenpäin?

Vaikka todellinen tulevaisuus säilyykin kuvitteellisena,

- Tarvitsemme yhteisen tulevaisuuskuvan, yhdessä sovitut tavoitteet ja liuta konkreettisia toimia etenemiselle.
- Tulevaisuudessa ihmisten ylläpitämät instituutiot yhdessä kehittävät ja ylläpitävät järjestelmiä, jotka tukevat sekä ihmisen että planeetan terveyttä ja hyvinvointia.

Tästä muodostuu koko planeetan kattavaa sopusuhtaista elämistä.

Suosituksset valtionhallinnon tehtäviksi ohjata eri toimijoita kestävyysmurroksessa

Suosituksset valtionhallinnon tehtäviksi

Yritystoiminnan ohjaus

- **Luoda mekanismit keskeisten ympäristöhaittojen ja -hyötyjen hinnoitteluun.**

Rahoitusjärjestelmän ohjaus

- **Edistää rahavirtojen läpinäkyvyyttä ja verotuloja lisääviä toimenpiteitä.**

Media-alan ohjaus

- **Tukea taloudellisin ohjauskeinoin kriittisen median vastuullista toimintaa.**

Suosituksset valtionhallinnon tehtäviksi

Kunta- ja maakuntahallinnon ohjaus

- Ohjata kuntien ja hyvinvointialueiden rahoitusta kattavilla kestävyysmittareilla.

Tutkimuspolitiikka

- Turvata riittävä, pitkäjänteinen ja riippumaton rahoitus ratkaisukeskeiselle tieteidenväliselle tutkimukselle.

Koulutuksen ohjaus ja oppimista tukeva politiikka

- Asettaa kestävän kehityksen ratkaisukeskeinen oppiminen osaksi kansallista koulutusjärjestelmää.

Suosituksset valtionhallinnon tehtäviksi

Yhteisöjen ja kansalaisjärjestöjen ohjaus

- Osoittaa riittävä taloudellinen tuki kansalaisjärjestöille kestävyysmurrosta edistävään toimintaan.

Yksilöitä ohjaava politiikka

- Parantaa lainsäädännöllä ja informaatio-ohjauksella kuluttajatuotteiden uudelleenkäyttö- jakamis-, korjaus- ja huoltoratkaisujen toimintaedellytyksiä.

Kansainvälisen yhteistyön politiikka

- Ottaa aktiivinen rooli globaaleihin haasteisiin ja kriiseihin liittyvissä neuvotteluissa.

Uudenlainen visio kuljettaa kestäväään tulevaan

1. askel: suunta

Kun haluat uutta,
päästä irti vanhasta.

2. askel: muunneltavuus

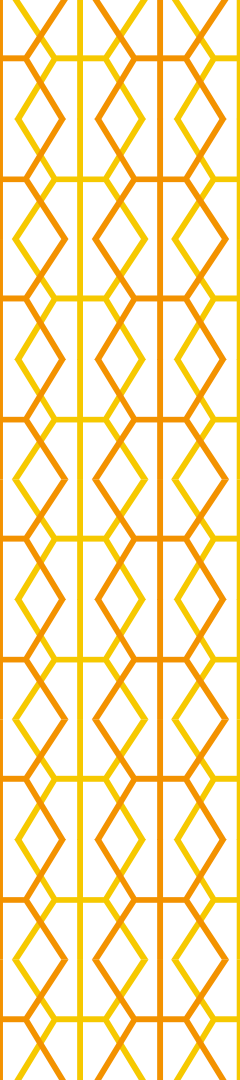
Kun haluat varmistaa
etenemisen, tunnista riskit
ja kehitä joustokykyä.

3. askel: oppiminen

Kun tavoittelet hyvinvointia,
varmistaa ekososiaalinen
sivistys, jossa tieto ja
eettisyys yhdistyvät.

<https://www.kestavyyspaneeli.fi/> @Kestavyyspanel

Kiitos!

Kommenttipuheenvuorot

kansliapäällikkö **Anita Lehikoinen**, Opetus- ja kulttuuriministeriö

professori **Jouko Vilmunen**, Talouspolitiikan arviointineuvosto

apulaisprofessori, **Annukka Vainio**, Ilmastopaneeli

professori, **Ilari Sääksjärvi**, Luontopaneeli

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan ja Kestävyyspaneelin julkinen kuuleminen 1.6.2022

Kommentti

Jouko Vilmunen

Turun yliopisto/TuKKK

Disclaimer

Nämä ovat minun henkilökohtaisia näkemyksiä eikä ne välttämättä edusta Turun yliopiston tai Talouspolitiikan Arviointineuvoston näkemyksiä

Kestävyyspaneeli ...

- Tuo erinomaisen hyvin esille kaikki ne tarvittavat toimenpiteet, joilla yhteiskunnallinen kehitys palautetaan ympäristön kannalta kestävälle perustalle
 - Yhteinen ongelma
 - Kestävyyismurros
 - Nopeus
 - Oikeudenmukaisuus
 - Tieteelliseen tietoon perustuva päätöksenteko

Kestävyyismurros – kyllä, mutta ...

- Edellyttää globaalia yhteistyötä, koska kyseessä globaali ongelma
- Haasteita?
 - Pienimmissäkin asioissa kv. yhteistyö vähintäänkin kangertelevaa
 - Kompromissit – eivät välttämättä hyvä asia ympäristön kannalta
 - Lehmänkaupat, välistä veto/kuppaaminen
 - Vapaamatkustus
 - Kannusteongelmat sovittujen toimenpiteiden toteutuksessa
- Kestävyyismurroksen globaali toteutus ympäristön kannalta riittävän nopeassa aikataulussa HYVIN haasteellista

Ne harhat ...

- Allerkirjoitan Kestävyyspaneelin esiintuomat jatkuvuus-, hankaluus- ja irtikytKentäharhat, erityisesti, kun kyse on yksilötasosta
- Kestävyysmurros: ihmisten välinen vuorovaikutus, sopimukset yms. olennaista
 - Em. haasteet liittyvät tähän
 - Minkälainen mekanismi vaaditaan, jotta em. haasteet ratkaistaan, erityisesti kun kyse on mahdollisesti valtavasta tulojen ja varallisuuden uudelleenjaosta?
- Yksityinen sektori ja yksityiset ympäristöystävälliset investoinnit avainasemassa
 - Talouden toimintaympäristö on mielestäni suunniteltava ja toteutettava tästä näkökulmasta

Lopuksi

Kiitos!

Luontokadon pysäyttäminen on mahdollista

- *Myönteinen tulevaisuus Suomelle* – kiitos ja onnea Kestävyyspaneeli!
 - Tarvitsemme **positiivisia** esimerkkejä, joilla on mahdollisuus voimaannuttaa (kriisit ovat opettaneet, että yhteiskunnat pystyvät toimimaan ripeästi – niin halutessaan)
 - Julkaisussa hyvät ja selkeät **tienviitat kohti kestävyyttä**
 - Suomen Luontopaneeli julkistaa myös omat suositukset kesäkuussa
- **Luontokato** ja ilmastonmuutos ovat kaksi vakavinta ihmiskuntaa uhkaavaa riskiä (Maailman Talousfoorumi 2022)
 - **Luontokato etenee myös Suomessa** (lajit ja luontotyytit)
 - Luontokato ei ole vain ympäristö(n)haaste – se haastaa ihmisen hyvinvoinnin, talouden, terveyden ja turvallisuuden
- Luontopaneeli katsoo, että jo sovitut ja valmisteilla olevat BD-tavoitteet ovat **tarpeeksi kunnianhimoisia luontokadon pysäyttämiseksi** – nyt tarvitaan riittävän toteutuksen mahdollistavia **päätöksiä**
- **Globaali vastuu** – Suomen mahdollisuus näyttää mallia (?)

KIITOS ja HYVÄÄ KESÄÄ!